

Історія, варта цілого яблуневого саду

Максим Дупешко, молодий письменник із Чернівців, у дитинстві мріяв стати видатним футболістом або, як і його батьки, - географом. Але згодом, потрапивши на філфак, передумав. Каже, світобачення відтоді повністю змінилося, і потенційний гравець почав писати силабо-тонічні поезії у стилі Шевченка. А невдовзі, з головою занурившись у сучасний літературний дискурс, задумав велику прозу, таку, щоби вирізнялась на фоні актуальної молодіжної літератури нинішніх українських авторів. І не просто задумав, але сів – і написав. Да так, що перше ж видавництво, якому запропонував рукопис, вже за тиждень погодилося видати роман молодого і не вельми знаного чернівецького автора. Так з'явився в українській літературі роман Максима Дупешка із доволі нетиповою, але промовистою назвою «Історія, варта цілого яблуневого саду», із презентацією якого автор і завітав днями до Рівного.

Письменник зізнається, що йшов до своєї першої книги – цілого роману – протягом 15 років. Чого тільки не писав до цього – і вірші, і оповідання,

ють з шампунем, а книгарень тут більше, ніж кав'ярень. 15-річний юнак Павел Бачинський з першого погляду закохується у 13-річну Дору, доньку ювеліра, представницю заможної касты євреїв у місті Хлопечь

так би мовити, лінзу історії і побачити інші цінності, під іншим кутом. Роман «Історія, варта цілого яблуневого саду» лише частково про Другу світову війну, але він дає зрозуміти безперервний зв'язок історії, те, що Друга світова була наслідком Першої, а теперішні наші події

- Я розвіюю цей міф, показуючи мультинаціональне успішне місто Чернівці, де добре живуть як українці, так і німці, євреї, румуни, складаючи по 20% населення міста. Вони мають найкращий театр, найбільший Народний дім, величезну кількість книгарень, літературних угруповань та культурних

звикли писати про себе та своє особисте життя, будуючи тексти на власних спостереженнях. Але забувають, що треба писати не тільки про себе, є інші важливі речі, які вимагають бути проговореними. Треба відходити від містечкового мислення, думати і писати більш глобально, тоді і решта проце-

і п'єси, і кіносценарії, словом, пробував перо у різних жанрах, їздив по фестивалях і різних літературних локаціях. Але видаватися не наважувався, бо боявся «облестися», тобто як і десятки інших сучасних авторів пройти «повз» читача, повз увагу критиків.

- Мене мій видавець знайде сам, - такими були амбітні плани молодого письменника ще на початку минулого року, коли він взявся нарешті за роботу над романом. Каже, виношував задум кілька років, але заздалегідь мав принципову позицію, що не буде друкувати свій твір за власний кошт. І лише події на Сході країни нарешті розвіяли усі сумніви: Максим переконався – про це варто і треба писати, особливо зараз. А видавець знайдеться сам.

Попри тривале духовне народження, фізично роман писався з-півроку. І хоча події у романі розгортаються у Чернівцях, Антитерористична операція на Донбасі, звісно, внесла корективи у задум, тому закінчується твір не у 1992-му, як планувалось спочатку, а у 2015 році. Майже протягом цілого ХХ століття на тлі одного міста та у контексті історії кохання двох людей автор простежує життя цілого покоління, його травми і трагедії, болю, радості, розчарування, занепад і відродження. Події починаються у 1935 році, коли улюблене місто Максима Дупешка – європейське місто Чернівці ще «підмітають трояндами», центральну вулицю ми-

рості євреїв у місті. Хлопець походить із менш заможної родини, тому їхнє щастя не обіцяє бути безхмарним. До того ж в особисте життя героїв втручається Світова війна, коли два монстри – Гітлер і Сталін, перекроюють не тільки карту Європи, але й життя тисяч її мешканців. Чернівці потрапляють під жорстокі жорна історії і, як каже автор у своєму романі, 28 червня 1940 року європейське місто Чернівці померло, або, якщо хочете, впало у тривалий летаргійний сон.

- Я хотів показати усі етапи історії, кризу які довелося пройти місту протягом ХХ сторіччя – довоєнні Чернівці, під час Радянської влади, за Румунського уряду і т.д. Але Чернівці – це лише тло, на якому розгортається людська драма. Сам жанр роману я характеризую як історична драма, але волюю, аби твір не сприймався як історичний фоліант, а все-таки передовсім як драма. На першому місці у мене все одно люди, все інше – гарне місто, його архітектура, культурні традиції, політика, карколомна історія – це позаду них, це лише фон, який, проте, неминуче навалюється на них і змінює їхнє життя, - розповідає Максим Дупешко.

Відповідаючи сам для себе на запитання, навіщо у 21 сторіччі писати про Другу світову війну, про яку вже й так писано-переписано, Максим говорить про те, що сьогодні, коли ми чимдалі відходимо від того періоду, ми можемо по-іншому подивитися на нього, виїняти,

на Сході України – це відгомін Другої світової війни.

- Сьогодні як ніколи треба говорити про це. Адже коли завершилася Друга світова війна, Європа заплющила очі на Сталіна, а ми дозволили собі жити в цій химерній системі координат. Тож нині маємо наслідок – АТО... Але сьогодні ми також заплющуємо очі на те, що робить з нами наш східний сусід, тому варто замислитись, які це може мати наслідки в майбутньому. Сподіваюсь, що мене почують і в Європі, роман дійде і туди, але ми і самі маємо відповідальніше ставитись до своєї історії, мусимо боротися із тим своїм маленьким комунізмом, що досі живе в декому з нас. Маємо зрозуміти нарешті, що це утопія. Згадайте, скільки часу ще боролися загони УПА після завершення війни, як протистояли системі шістдесятники, боротьбу за незалежність країни вже за часів її незалежності, за якою ще довго тягнувся комуністичний шлейф...

Одним із головних посилів роману також є розвіювання міфу меншовартості українця. Максим впевнений, що й досі маємо шалену пропаганду з екранів телебачення, де у безглузких російськомовних токшоу культивується думка про те, що українець – це селянин, маленький, забитий, недолугий і з купою проблем морального і матеріального характеру. Натомість вельмишановні російськомовні експерти у м'яких кріслах авторитетно повчають його, як треба жити.

ми угруповань та культурних осередків. Тому я ще раз хочу підкреслити, що ми нічим не гірші за інших, але повинні підіймати цю планку самі для себе. Мені це болить, тому я говорю про це у своєму романі, - зізнається автор. – Повернення України в лоно Європи – одна з головних думок, які я прагну донести до читача. Відчуваю, що хоч і повільно, але зміни у суспільстві вже відбуваються, - впевнений чернівецький письменник.

Торкається у своєму романі Максим Дупешко і теми Голокосту. Втім, каже, не ставив мети показати страшні цифри, кількість жертв та масштаби трагедії. Головним для нього є показати людей, що жили прекрасним життям, а в них його відібрали. Це швидше історія про високі почуття і про те, як люди поводяться в екстремальних ситуаціях. І в цьому контексті, наприклад, важливою є історія про мера Чернівців, який врятував близько 19 тисяч євреїв. Роман написаний в європейській традиції, тут немає страшних сцен із описом понівечених тіл, а згадка про Голокост є швидше грою на випередження, аби нам не нав'язали цю тему з іншого боку. Саме такою, впевнений автор, і має бути сучасна європейська література. Це підтверджує і видавництво «Книги - XXI», в якому вийшов роман.

- Я хотів би, щоб мій роман відрізнявся від решти сучасної української літератури. Останнім часом молоді письменники

глобально, годі і решта решт осередків у нашому суспільстві підуть в іншому руслі, - гаряче переконаний автор.

Попри драматизм описуваних подій, роман Максима Дупешка, за його ж визначенням, є оптимістичним та гуманістичним. Поганих героїв у ньому не так багато, а більшість персонажів нагадують реальних людей, яких автор «помістив» у свій твір. Разом із тим, каже, всі персонажі вигадані, хоча не виключено, що такі типажі могли існувати, адже життя часом дарує найнепередбачуваніші сюжети. «Якщо читач повірив у них, значить я справився із задачею», - напівжартома говорить письменник. А ще запевняє, що прочитавши роман, кожен зможе відчути його любов до рідного міста, описуючи яке він використав усі «вершки», усе, що знав про нього. До слова, окрім письменництва Максим Дупешко працює ще й екскурсоводом у Чернівцях, тому зізнається, що якщо і «вкрав» щось для свого роману, то лише тіні свого рідного міста.

Величезна ж любов до нього, якого просякнутий роман, не може не надихнути читача перейнятися теплотою і до свого власного міста. І це є лише однією з багатьох причин прочитати роман чернівецького письменника. Як стверджують критики, які вже назвали його особливою книжковою подією року, він нікого не може залишити байдужим.

Ангеліна НЕПОМНЯЦА